

Dr Živomir S p a s i ć

KRAGUJEVAČKA VOJNA FABRIKA 1853-1953

Knjiga, izdana od Vojno izdavačkog zavoda u Beogradu, 1973. godine, rasvjetljava razvoj vojne fabrike u Kragujevcu u vremenskom razdoblju od jednog stoljeća. Razlozi koji su autora uputili na obradu ove problematike višestruki su. Prije svega vojna fabrika u Kragujevcu u navedenom vremenskom intervalu igrala je značajnu ulogu u jačanju obrambene snage Srbije, a kasnije i Jugoslavije. Kao industrijski objekt značajnih mogućnosti topolivnica je vršila snažan uticaj i na razvoj domaće industrije. Izvor za obradu ove teme (inače doktorske disertacije autora) bili su fondovi više domaćih arhivskih ustanova, i odgovarajući fondovi Ratnog arhiva u Beču. Potpuni pregled upotrijebljenih izvora i literature dan je na kraju knjige. Ovo djelo pojavilo se u jubilarnoj 1973. godini, kada Zavodi "Crvena Zastava" u Kragujevcu, nastavljajući vojne fabrike, obilježavaju 120 godina svoga postojanja i djelatnosti. Knjiga je štampana uz finansijsko učešće Muzeja Zavoda "Crvena Zastava", na 443 strane sa dosta ilustrativnih priloga. Kratak sadržaj na engleskom jeziku. Odgovorni urednik, potpukovnik Dušan Pejanović.

Aleksandar S t i p č e v i ć , ILIRI

U izdanju Školske knjige u Zagrebu izašla je vrlo dobro opremljena publikacija Aleksandra Stipčevića ILIRI - "do sada najbolje i najkompletnije obrađeno djelo o Ilirima - povijest, život, kultura Ilira".

Najnoviji rezultati naučno istraživačkog rada na problematici, arheološkim nalazima, pisanim izvorima dali su rezultate koji objektivno ocjenjuju "udio što su ga ilirska materijalna kultura, ilirska vjera, simbolika i umjetnost imali u formiranju duhovne i materijalne kulture Slavena na zapadnom Balkanu kao i udio što su ga Iliri imali u njihovoj etnogenezi... Ilirska kultura, kao ni sami Iliri, nisu nestali s povijesne pozornice ni dolaskom Rimljana ni dolaskom Slavena... Prošlost i kultura Ilira sastavni je dio nacionalnih povijesti Hrvata, Crnogoraca, Slovenaca, djelomice i Srba.."

Publikacija (na 250 str. sa bogatim ilustrativnim prilogima u tekstu i tablama) daje prikaz proučavanja ilirolgije i udio kojega su dali naši arheolozi na naučnoj obradi ove tematike. Na bazi najnovijih rezultata autor daje u poglavljima - pregled historije Ilira - svakodnevnii život i običaje, sva područja kulture, materijalnu kulturu - gospodarski život i društveno uređenje - ratovi i naoružanje - duhovni život.

Ovoj publikaciji u izdanju Školske knjige prethodila je publikacija od istog autora - "Bibliographia Illyrica" u izdanju Centra za balkanološka istraživanja 1967 god. u Sarajevu. Ovo

dokazuje da je autor vladao cjelokupnom stručnom literaturom za ovu temu pa je stoga ova publikacija logičan rezultat iscrpnog sistematskog studijskog rada na proučavanju Ilira. Ovo dokazuje i oko 500 napomena uz tekst koje upućuju na stručnu literaturu za iscrpnim osvrtima na značenje izvora.

Obje ove publikacije od posebnog su interesa za svaki naš muzej, koji u svom sastavu ima i arheološku zbirku, kao osnovni i najkompletniji priručnici ne samo za proučavanje Ilira nego i za studij arheoloških nalaza na vlastitom terenu od prehistorije do srednjeg vijeka. Za nabavu ovih publikacija mogu se kolege obratiti i direktno na izdavače.

A.B.

Ing S. J u r č i ć

ELEKTRIKA U SLAVONSKOJ POŽEGI

Povodom 50-godišnjice elektrifikacije Požege izdao je Historijski arhiv Slavonske Požege publikaciju ing. S. Jurčića - Električka u Slavonskoj Požegi - 190 str. teksta sa znatnim ilustrativnim prilogom. Publikaciju je radio autor obilno koristeći materijale u Muzeju Požeške kotline, Historijskom arhivu i arhivima poduzeća i ustanova.

Značenje ove publikacije za muzeje i zavode za zaštitu spomenika je radi toga što je po tematici iznimna a nedovoljno poznata i što direktno inicira analognu obradu ove tematike za područje drugih muzeja i zavoda. Nesumnjivo da mnogi naši muzeji za ovu temu raspoložu sa analognim materijalima kao i muzej i arhiv u Slavonskoj Požegi.

Naglasili bi prvi dio publikacije koji obrađuje prilike u Slavonskoj Požegi do 1910 godine - prije gradnje centrale. Ovo je nesumnjivo vrlo dragocjen prikaz tadanjih prilika i odnosa prema tada suvremenih prodiranja novih otkrića tehnike koja je bitno utjecala na život svog vremena.

U nastavku je obrađena gradnja centrale 1910-1913 - organizacija i korištenje električne energije - distribucija nakon oslobođenja 1965 - modernizacija - suvremena izgradnja.

Muzeji koji žele ovu publikaciju mogu se obratiti na Muzej Požeške kotline, Slavonska Požega.

A.B.